

AKEELAH AND THE BEE (AKEELAH CONTRA TODOS)

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI

Aquesta pel·lícula ens narra la història de l'Akeelah Anderson, una nena afroamericana d'11 anys que viu en un entorn difícil del sud de Los Angeles, i que té una capacitat extraordinària per memoritzar i lletrejar paraules. Malgrat l'oposició de la seva mare, l'Akeelah competirà en diversos campionats d'ortografia, cosa que li suposarà un procés de maduració important i la convertirà en una heroïna de la seva desestructurada comunitat. Un film que representa una paràbola a favor de l'esforç, la superació d'obstacles socials i que ens vol fer reflexionar sobre el dret a desenvolupar les pròpies capacitats.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: *Akeelah and the Bee*

Direcció: Doug Atchison

Guió: Doug Atchison

Productors: Jaki Brown i Laurence Fishburne

Fotografia: M. David Mullen

Muntatge: Glenn Farr

Música: Aaron Zigman

País: Estats Units, 2006

Durada: 112 minuts.

Intèrprets: Keke Palmer (Akeelah); Laurence Fishburne (Dr. Larabee); Angela Bassett (Tanya, mare de l'Akeelah); Curtis Armstrong (Mr. Welch) ; JR Villarreal (Javier); Sean Michael Afable (Dylan); Sahara Garey (Georgia); Lee Thompson Young (Devon).

PANTALLA D'ACTIVITATS

1. Escriviu la sinopsi del film.
2. Completeu aquest quadre d'anàlisi dels personatges:

	Akeelah	Dr. Larabee	Tanya, mare de l'Akeelah	Dylan	Javier
Personalitat					
Evolució al llarg del film					
Aquest personatge em recorda a...					

3. Quins obstacles se li presenten a Akeelah per avançar en el concurs de lletrejar?
4. Com és la família de l'Akeelah? Quina diferència hi ha entre la família de l'Akeelah i les famílies dels altres concursants? Penseu que aquestes diferències representen un problema per l'Akeelah a l'hora de competir en el concurs d'ortografia?
5. Com és el barri de l'Akeelah comparat amb el barri d'en Javier?
6. Opineu sobre la pressió que exerceixen alguns pares i mares en el concurs de lletrejar, com per exemple l'actitud del pare del Dylan cap al seu fill. Coneixeu casos similars?
7. En una de les seves trobades, el doctor Larabee li pregunta a l'Akeelah si té un objectiu a la vida. Què us sembla? Creieu que s'ha de tenir un objectiu a la vida? Vosaltres ja el teniu?
8. També en una de les converses entre l'Akeelah i el seu entrenador apareix un personatge històric, en W.E. Du Bois. Investigueu sobre la seva ideologia i la seva obra.

9. Com és que la mare de l'Akeelah primer no vol que la seva filla participi en el concurs i després l'ajuda?
10. Per què els veïns del seu barri estan tan pendents dels èxits de l'Akeelah? Fixeu-vos que la seva amiga Georgia li diu: *La gent vol que guanyis*.
11. Què vol dir que l'Akella té *50.000 entrenadors*?
12. Per què la noia s'equivoca voluntàriament en la final del concurs? Com reacciona en Dylan? Que us sembla aquest fet?
13. El doctor Larabee no es partidari de memoritzar paraules, sinó d'entendre-les. Diu que l'important és entendre i deconstruir el llenguatge. Arriba a dir que en Dylan és un *petit robot que memoritza paraules*. En definitiva es tracta de dos mètodes que s'enfronten, la memorització contra la lectura. Quina és la vostra opinió.
14. Opineu sobre el final de la pel·lícula: Creieu que és realista? Haguéssiu escrit un altre final? Quin?

LLENGUATGE I TÈCNiques AUDIOVISUALS

1. Només començar la pel·lícula l'Akella ens explica que és una noia que té la sensació de *no encaixar enlloc*. Però ens ho diu mitjançant un recurs audiovisual força utilitzat. Quin és aquest recurs? Què es pretén quan es fa servir aquest recurs a les pel·lícules?
2. També en els primers minuts, observem un moviment de càmera sobre els nois i noies de la classe de l'Akella que estan rebent uns exàmens corregits. Quin nom té aquest moviment?
3. La panoràmica és un moviment de rotació de la càmera sobre si mateixa, ja sigui en sentit vertical, horitzontal o oblic, però sense desplaçament. Podríem dir que reproduïx la mirada humana. Localitzeu-ne una en el minut 6 i una altra en el minut 83 del film i expliqueu què es pretenia amb cadascuna d'aquestes panoràmiques.
4. La profunditat de camp és la zona de l'espai entre el primer objecte i l'últim que es veuen enfocats, de manera clara i nítida en una escena determinada d'una pel·lícula. Permet que apareguin en un mateix enquadrament objectes o personatges que estan a distàncies molt diferents de la càmera. En el minut 7 d'*Akeelah and The Bee* observem la utilització de la profunditat de camp en una escena en la que veiem la noia i el doctor Larabee. Què se'ns ha volgut transmetre amb aquest recurs?

5. Tant en cinema com en televisió en algunes ocasions es fa servir un recurs anomenat *càmera subjectiva*. Consisteix en mostrar alternativament la mirada del personatge i els objectes o subjectes que mira. El públic entén que el que es veu en pantalla és el que veu el personatge. Localitzeu la utilització de la càmera subjectiva en l'escena en que el Dr. Larabee entrena l'Akeelah saltant a corda.

TRÀVELING DE LECTURES

DE PARAULES I D'OBSTACLES

L'Akeelah troba molts obstacles en el seu entorn per seguir amb el seu projecte de dominar les paraules, de lletrejar-les, de conèixer-les, de competir per elles. Li vénen a dir que no és normal que li agradin tant les paraules, que no és normal que es posi a jugar a l'scrabble enmig d'una festa d'aniversari, fins i tot algunes companyes se'n riuen d'ella... Moltes altres persones en el passat i en el present s'han trobat amb circumstàncies semblants. Han hagut de lluitar, de ser perseverants, d'esforçar-se al màxim per acostar-se a les paraules, per estimar-les i per gaudir-les en llibertat. El següent text ens parla dels problemes que tenen els qui estimen la lectura en circumstàncies complicades...

Un año antes de terminar el bachillerato, en 1966, cuando el gobierno militar del general Onganía tomó el poder, descubrí un nuevo sistema para ordenar libros. Sospechosos de ser comunistas u obscenos, ciertos títulos y ciertos autores se incorporaron a la lista del censor, y los registros cada vez más frecuentes de la policía en cafés, bares y estaciones de ferrocarril, o simplemente en la calle, hicieron que fuese tan importante no ser visto con un libro sospechoso en la mano.

Pero la lectura no aterra sólo a los gobiernos totalitarios. En los patios de las escuelas y en los vestuarios de los clubes se intimida a los lectores tanto como en los despachos gubernamentales y en las prisiones (...). En la relación entre lector y libro hay algo que se reconoce como acertado y fructífero, pero también como desdeñosamente exclusivo y excluyente, quizá porque la imagen de una persona acurrucada en un rincón, olvidada al parecer del mundanal ruido, sugiere una independencia impenetrable, una mirada egoísta y una actividad singular y sigilosa. "¡Anda y viví un poco!", me decía mi abuela cuando me veía leyendo, como si mi silenciosa actividad contradijera su idea de lo que significaba estar vivo.

Con esta excusa, y cada vez con mayores efectos, quienes están en el poder impulsan activamente la dicotomía artificial entre vida y lectura. Los regímenes populares exigen que olvidemos y, por consiguiente, estigmatizan los libros como lujo superfluo; los regímenes totalitarios quieren que no pensemos y, en consecuencia, prohíben y amenazan y censuran; ambos en general, necesitan que nos hagamos estúpidos y que aceptemos nuestra degradación con docilidad, por lo que, lógicamente, alientan el consumo de cosas insustanciales. En situaciones como éstas, los lectores son inevitablemente subversivos.

Manguel, A. (2001) *Una historia de la lectura*. Madrid: Alianza Editorial. P. 41-42. Adaptació de Cinescola.

Activitats

1. Què us ha cridat més l'atenció d'aquest text? Per què?
2. Segons el text, qui creieu que té por de la lectura?
3. Per què es diu que *la vida es contraposa a la lectura*? Hi esteu d'acord?
4. Quins són els règims totalitaris? Què vol dir que els lectors són *subversius*?

PARAULES QUE DESAPAREIXEN

Quan a la península Ibèrica conviuen moros i cristians, algunes de les paraules de la variant àrab que parlaven els primers van entrar al llatí vulgar –o ja a unes incipients llengües romàniques, como el castellà i el català – que parlaven els segons. Avui tenim garrofes, magatzems, sucre, safrà, sèquia i cotó gràcies a aquells manlleus lèxics que van entrar en les nostres llengües llatines. Les dones es tenyien els cabells amb alquena mentre feien cuscussó per dinar. El muetzí, que en castellà s'anomenava almuédano i s'enfilava a l'alminar, va ser expulsat de la Península al segle XVII. Ara han tornat molts musulmans i parlen la mateixa llengua evolucionada que parlaven aleshores, com nosaltres parlem llengües que són filles o gairebé nétes del llatí. N'han tornat alguns, sí, però no hem recuperat, en canvi, totes les paraules relacionades amb els seus costums i la seva religió. Com que cada dia estem més connectats, les paraules que fèiem servir i que vam deixar de banda, ara les fem servir però mitjançant el francès. Ja no diem cuscussó, sinó diem que mengem cuscús (i durant un temps, fins que no vam adoptar ortogràficament la paraula, menjàvem cous-cous). Les dones ja no es tenyeixen els cabells amb alquena, però si que es

fan tatuatges de henna, i l'almuédano castellà que va baixar de l'alminar ha tornat dient-se muecín i s'ha enfilat a un minarete.

En aquest exemple, és molt clara la seqüència històrica dels fets: la desaparició en el nostre entorn social i cultural de persones i coses que anomenaven amb paraules d'origen àrab que havíem adaptat a la nostra llengua fa que s'hagi perdut l'ús d'aquests mots i que es quedin guardats als diccionaris. Quan tornen les persones i les coses, només els estudiosos saben com se les anomenava. Per al gruix dels parlants, però, ha calgut recórrer al francès per tornar-les a anomenar.

A banda d'aquest cas, hi ha molts altres aspectes que poden influir en la desaparició de les paraules que fins a un moment determinat els parlants havien fet servir amb naturalitat. A grans trets, hi ha dues raons: o bé allò que els mots anomenen ha deixat d'existir, o bé l'aparició de noves paraules s'emporta les existents. Un exemple del primer cas és el del cuscussó, perquè en vam deixar de menjar. Per a un exemple del segon, n'hi ha prou amb una moda: abans parlàvem de roba esportiva o roba informal i ara en diem casual, en anglès, que fa més cool.

Els experts coincideixen a veure, encara, un tercer culpable: la simplificació de la llengua, és a dir, la disminució del cabal de paraules que fa servir un parlant, la pèrdua de vocabulari. A la ciutat de Barcelona hi solem sentir paraules com paquet, ram, tira, tros però no altres paraules més precises com: un manat de cebes tendres, un rast d'all, un pom de flors, un feix de llenya, un grapat de cireres o d'avellanes, una llenca de cansalada... Sentim l'expressió "una mica de..." però no un bri de safrà, un polsim de sal, una llesca de pa, una llesca de suro, un bocí de formatge, un bocí de carn, un glop de vi, una rajola de xocolata (diferent d'una presa de xocolata).

El traductor i crucigramista Pau Vidal té en compte aspectes geogràfics que justificarien la desaparició d'algunes paraules, "per facilitar l'extensió dels espais comunicatius: a més llunyania territorial, més reducció de la sinonímia." Cauen en desús els sinònims percebuts com a més locals: en el nostre cas, per exemple, "andròmines" en benefici de "trastos", "dèria" en el de "mania", "viu" en el de "llest", "renyir" en el de "separar", "enraonar" en el de "parlar", per posar només una ínfima part dels exemples possibles.

Magí Camps "Paraules que desapareixen" Suplement ES de *La Vanguardia* 17-11-2012. Adaptació de Cinescola.

Activitats

1. Al marge de les esmentades al principi del text, confeccioneu una llista de paraules d'origen àrab incorporades a la llengua catalana.

2. Segons el text que acabem de llegir, quines causes contribueixen a la desaparició de les paraules?
3. Pregunteu a persones del vostre entorn si recorden paraules que fa temps utilitzaven i que ara han quedat en desús. Feu-ne una llista.

LLEGIR

L'entrenador de l'Akeelah, el doctor Larabee, està convençut que el millor mètode per aprendre paraules no és aprendre-se-les de memòria, sinó entendre-les, saber d'on surten, conèixer la seva etimologia. Aquest magnífic personatge del film ens diu que el que cal és llegir les obres d'aquells escriptors i escriptores que fan servir les paraules per canviar el món, que el que cal és llegir, llegir, llegir...

El 1660, Carles II d'Anglaterra va decretar que el Consell per a les Plantacions Estrangeres havia d'instruir els indígenes, servents i esclaus de les colònies britàniques en els preceptes del cristianisme. Com havia ensenyat Luter, la salvació eterna depenia de la capacitat de cada persona per llegir la paraula de Déu. Però els britànics propietaris d'esclaus no n'estaven convençuts. Els espantava la idea d'una població negra que sabés llegir i escriure i que pogués trobar en els llibres perilloses idees revolucionàries.

No creien a aquells que argumentaven que la lectura exclusiva de la Bíblia reforçaria els vincles socials; estaven segurs que si els esclaus podien llegir la Bíblia també llegirien pamflets abolicionistes i que fins i tot en les Escriptures els esclaus podrien trobar idees incendiàries sobre rebel·lió i llibertat.

L'oposició al decret de Carles II fou molt intensa en les colònies americanes i especialment a Carolina del Sud, on un segle més tard es van promulgar lleis molt estrictes prohibint que s'ensenyés a llegir als negres, tant esclaus com homes lliures, lleis que van seguir vigents fins a mitjans del segle XIX.

Durant segles, els esclaus afroamericans van aprendre a llegir superant extraordinàries dificultats. Els relats del seu aprenentatge són molts i heroics. La nonagenària Belle Myers Carothers –entrevistada pel Federal Writers Project, una comissió creada als anys trenta per recollir, entre d'altres coses, els relats personals d'antics esclaus – recordava que havia après les lletres mentre cuidava el nadó del propietari, el qual jugava amb un trencaclosques alfabètic. L'amo a l'adonar-se'n, li va clavar unes quantes puntades. Myers perseverà, estudiant en secret les lletres del trencaclosques, a més d'unes quantes paraules en una cartilla que havia trobat. Un dia, va explicar, "vaig trobar un llibre d'himnes... i vaig poder lletrejar la frase: Quan llegeixo amb

claredat el meu nom". Es va sentir tan contenta al comprovar que de veritat sabia llegir que va córrer a explicar-ho a tots els altres esclaus.

Manguel, A. (2001) *Una historia de la lectura*. Madrid: Alianza Editorial. P. 385-387. Adaptació de Cinescola.

Activitats

1. Per què el rei d'Anglaterra, Carles II, tenia tant d'interès en que els indígenes, servents i esclaus de les colònies sabessin llegir?
2. Per què els propietaris d'esclaus s'hi van negar? De què tenien por?
3. Quins canvis es produeixen en una persona analfabeta quan accedeix a la lectura, quan aconsegueix saber llegir?

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

Elements de debat i relacions que es poden establir

- La importància del coneixement de l'ortografia i de la llengua.
- El dret al desenvolupament de les pròpies capacitats.
- El procés de maduració de les persones.
- L'origen social i igualtat d'oportunitats.
- El valor de l'esforç i la perseverança.
- La construcció d'objectius a la vida per part dels joves.
- La utilitat dels concursos de lectura i de lletrejar.
- L'emotivitat i cinema.

Objectius formatius

- Comprendre del film.
- Analitzar el llenguatge i les tècniques audiovisuals del film.
- Reflexionar sobre el valor de l'esforç.
- Ser conscients de la importància del coneixement de la llengua.
- Analitzar les conseqüències de la pressió en les competicions en les que intervenen infants i joves.
- Observar actituds de solidaritat i amicitat per aconseguir un objectiu.

Criteris d'avaluació

- Visionat atent, correcte i respectuós del film.
- Respondre adequadament a les qüestions de comprensió i de llenguatge cinematogràfic de forma reflexiva i interessada.
- Capacitat per relacionar i entendre les diferents problemàtiques socials i personals plantejades en el film.
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Lectura dels textos de la proposta didàctica i realització adequada de les activitats.

- Participació activa en els debats que es puguin suscitar.
- Expressió escrita i oral correcta de les feines proposades.

ZONA WEB

<http://www.elpuntavui.cat/noticia/article/7-vista/8-articles/474185-salvant-els-mots.html>

[http://es.wikipedia.org/wiki/W. E. B. Du Bois](http://es.wikipedia.org/wiki/W._E._B._Du_Bois)

<http://www.lavanguardia.com/estilos-devida/20121116/54354548329/index.html>

[http://es.wikipedia.org/wiki/Akeelah and the Bee](http://es.wikipedia.org/wiki/Akeelah_and_the_Bee)

<http://www.filmaffinity.com/es/reviews/1/393851.html>

BIBLIOGRAFIA

Ambròs, A., Breu, R. (2007) *Cinema i educació*. Barcelona: Graó.

Ambròs, A., Breu, R. (2011) *Cinescola. Propostes didàctiques de cinema a primària i secundària*. Barcelona: Graó.

Magí Camps "Paraules que desapareixen" Suplement ES de *La Vanguardia* 17-11-2012.

Manguel, A. (2001) *Una historia de la lectura*. Madrid: Alianza Editorial.